

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาผู้เรียนตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 โดยให้ความสำคัญกับศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ประกอบกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลกซึ่งประเทศไทยเองก็มีการปรับเปลี่ยนไปสู่ประเทศไทย 4.0 โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากประเทศที่ได้เปรียบด้านความหลากหลายเชิงชีวภาพในเชิงแข่งขัน เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “เพิ่มมูลค่า” ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “สร้างมูลค่า” จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการระดมทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ระบบการบริหารจัดการ ฯลฯ เป็นต้น หรืออาจเรียกว่าเป็นปัจจัยการบริหารตลอดจนวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมระบบการศึกษาในประเทศให้พัฒนาเทียบเท่ากับสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 8)

ความสำเร็จหรือการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการวิชาการที่มีประสิทธิผลกล่าวคือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ฯลฯ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อการบริหารวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ การตอบสนองต่อพัฒนาการของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม การปฏิบัติ การเรียนการสอนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการพัฒนาการเรียนรู้ของทั้งผู้เรียนและผู้สอนหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้นั่นเอง นอกจากนี้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

ที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันตลอดจนการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อนำงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดการศึกษาจากหลาย ๆ ภาคส่วน โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานของสถานศึกษา เช่น หนังสือเรียน สื่อวีดิทัศน์ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไทยสำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ (กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 57)

การบริหารวิชาการซึ่งประกอบไปด้วย การจัดโครงสร้างด้านวิชาการ การให้ความสำคัญแก่บุคลากรทางการศึกษา การระดมทรัพยากรทางการศึกษา การให้ความสำคัญกับสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้นโดยปัจจัยการบริหารวิชาการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศ มีการเชื่อมต่อและถ่ายโยงประเด็นต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย ความรู้ที่เกิดจากผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เกิดการเรียนรู้จากการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ การวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า นอกจากนี้ยังมีการให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ หรือการนำเอาความรู้ที่มีอยู่ในสังคมจากการสังเกตด้วยตนเอง การเสริมต่อการเรียนรู้ นับเป็นเทคนิคสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการในตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตลอดจนเอื้อให้สามารถสร้างความรู้ได้ง่ายขึ้น ผู้สอนที่ใช้เทคนิคต่าง ๆ ออกแบบการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น การทำงานเป็นทีม การทำโครงงาน เป็นต้น ตลอดจนนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การใช้เครื่องมือสื่อสารทางไกลหรือบริการต่าง ๆ ที่มีในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ กระดานสนทนาและห้องสนทนา เพื่อเป็นสื่อกลางในการสนทนาอภิปราย ค้นคว้า แก้ไขปัญหาพร้อมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ผู้สอนหรือแม้กระทั่งผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพที่อาจอยู่ห่างไกลชั้นเรียน เครื่องมือสื่อสารเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีรูปแบบแตกต่างกัน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัฒนธรรมของผู้เรียนเองและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (ทิตนา แชมมณี, 2560, หน้า 120)

ปัจจัยการบริหารวิชาการ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงานและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์การประกอบไปด้วย การจัดองค์การ การจัดการคน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และงบประมาณ ในกรณีสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับจัดการเรียนรู้ปัจจัยการบริหารอาจประกอบไปด้วย บุคลากรการจัดการเรียนรู้ งบประมาณการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินการ กระบวนการพัฒนาการรับรู้ การเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ การจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร การรู้จักบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การจัดโครงสร้างองค์การด้านวิชาการ หมายถึง การจัดแบ่งงานภายในองค์การโดยกำหนดให้มีสายการบังคับบัญชาเพื่อดูแลควบคุมการทำงานและใช้ในการติดต่อประสานงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย

- 1) กลุ่มบริหารงานวิชาการ
- 2) กลุ่มบริหารงานงบประมาณ
- 3) กลุ่มบริหารงานบุคคล
- 4) กลุ่มบริหารงานทั่วไป

ซึ่งทุกกลุ่มงานมีความอิสระของตัวเอง สามารถทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มงานให้มีความสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จขององค์การ

การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ หมายถึง การวางแผน จัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุน อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษา ตลอดจนจนการกำกับติดตาม การตรวจสอบด้านการเงินและการบริหารสินทรัพย์ขององค์การ การอำนวยการ หมายถึง การสร้างกลไกเพื่อให้สมาชิกประสานงานกัน สนับสนุนให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ป้องกันการคิดค้ำถืดตามกันเป็นกลุ่ม บริหารจัดการความคิดสร้างสรรค์ การคิดนอกกรอบและการคิดในกรอบเดิม บริหารจัดการความขัดแย้ง เอาใจใส่ในกระบวนการทำงาน และสนับสนุนการเรียนรู้ (สำนักงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558, หน้า 15)

การจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผลจากนโยบายและการปฏิบัติชี้ให้เห็นว่า 1) ความพยายามที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีการทำให้เกิดวัฒนธรรมทำงานร่วมกัน 2) มีการเชื่อมโยงของผู้นำระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 3) มีการพัฒนาความสามารถของครูและให้ครูได้ทำงานตรงตามความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตนของผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาโดยการส่งเสริม การเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) มีเป้าหมายในการเสริมสร้างการทำงาน การพัฒนาการเรียน การสอน และมุ่งเน้นความสำเร็จของผู้เรียน 2) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู และชุมชน 3) มีการส่งเสริมชุมชนวิชาการหรือชุมชนวิชาชีพให้เกิดขึ้น และส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานของผู้เรียน 4) ปรับให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นใน เรื่องสำคัญ ๆ 5) มีแรงกดดันภายนอกเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากกว่าการต่อสู้ 6) พัฒนาความสามารถของผู้นำ ครู และชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารต้องตระหนักว่าสภาพการทำงานอย่างไรจึงจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและ ควรแสดงออกอย่างไรเพื่อส่งเสริมการจูงใจของครู ซึ่งจะพบว่าการเน้นการเรียนรู้และ การพัฒนาวิชาชีพในชุมชนของโรงเรียนที่จะมีผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ของทั้งครู และนักเรียนได้เป็นอย่างดี (กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 93)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นองค์กรจัดการศึกษาที่มี คุณภาพตามมาตรฐานสากล ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพเน้นระบบ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้การมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรและจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คักยภาพผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียน การสอนการวิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา มีวิจาร์ณญาณตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล พัฒนาให้ สถานศึกษามีการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อย่างต่อเนื่อง สนับสนุน พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษา การบริหาร จัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผล ประสานงานส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วน ในจังหวัดสกลนครอย่างบูรณาการ สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งกำลังดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนที่จะส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังหลัก ที่จะพัฒนาชาติไทยต่อไป (ข้อมูลทั่วไป สพม. เขต 23, 2560)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา ปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารที่ ส่งเสริมให้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนความคิดเห็นของข้าราชการ ครูต่อปัจจัยการบริหารวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ว่าส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ด้านใดและมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและหา แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มี สถานภาพการดำรงตำแหน่ง อายุราชการ และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ปัจจัยการบริหารวิชาการกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร
4. ปัจจัยการบริหารวิชาการใดที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
5. แนวทางการนำปัจจัยการบริหารวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง อายุราชการ และขนาดโรงเรียนต่างกัน
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหารวิชาการกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
4. เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
5. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยการบริหารวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยการบริหารวิชาการและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง อายุราชการ และขนาดโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกัน
3. ปัจจัยการบริหารวิชาการกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันทางบวก
4. มีปัจจัยการบริหารวิชาการอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญดังนี้

1. ทราบปัจจัยการบริหารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. ได้แนวทางในการพัฒนาปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. นำข้อมูลปัจจัยการบริหารวิชาการมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ปัจจัยการบริหารวิชาการ ได้จากการศึกษาแนวคิดของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 20) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 2-3) วันชัย มีชาติ (2550, หน้า 58) ไชยา ภาวะบุตร (2555, หน้า 16) วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2557, หน้า 17) ชีระ รุญเจริญ (2557) สาคร สุขศรีวงศ์ (2560, หน้า 25-26) กนกอร สมปราชญ์ (2560, หน้า 4-5) โดยมี 4 ปัจจัย ดังนี้

- 1.1.1 ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ
- 1.1.2 โครงสร้างการบริหารด้านวิชาการ
- 1.1.3 การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ
- 1.1.4 การอำนวยการ

1.2 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยศึกษาจากแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (2551, หน้า 10) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 26) สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 1) สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560, หน้า 6) ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2560, หน้า 19) ทิศนา แหมมณี (2560, หน้า 17) ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน

ดังนี้

- 1.2.1 การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน
- 1.2.2 การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 1.2.3 การวัดและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบไปด้วยข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,285 คน จาก 45 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,188 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นข้าราชการครูซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 329 คน จากข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 45 โรงเรียน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607 – 610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) ผ่านการสุ่มแบบหลายขั้น (Multi Stage Random-Sampling) ตามขนาดโรงเรียนเล็ก กลาง ใหญ่ ทำการเลือกผู้บริหารจากโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมด จำนวน 16 โรงเรียน ขนาดกลาง 20 โรงเรียน และขนาดใหญ่จำนวน 9 โรงเรียน ทั้งหมด 97 คน นำรายชื่อครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนมาจับสลากจนครบ 232 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนรวมกันทั้งสิ้น 329 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประกอบด้วย

1. ปัจจัยการบริหารวิชาการ จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 20) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 2-3) วันชัย มีชาติ (2550, หน้า 58) ไชยา ภาวะบุตร (2555, หน้า 16) วิรัช วิรัชนิภาวรรณ

(2557, หน้า 17) ชีระ รุญเจริญ (2557) ศาคร สุขศรีวงศ์ (2560, หน้า 25-26)

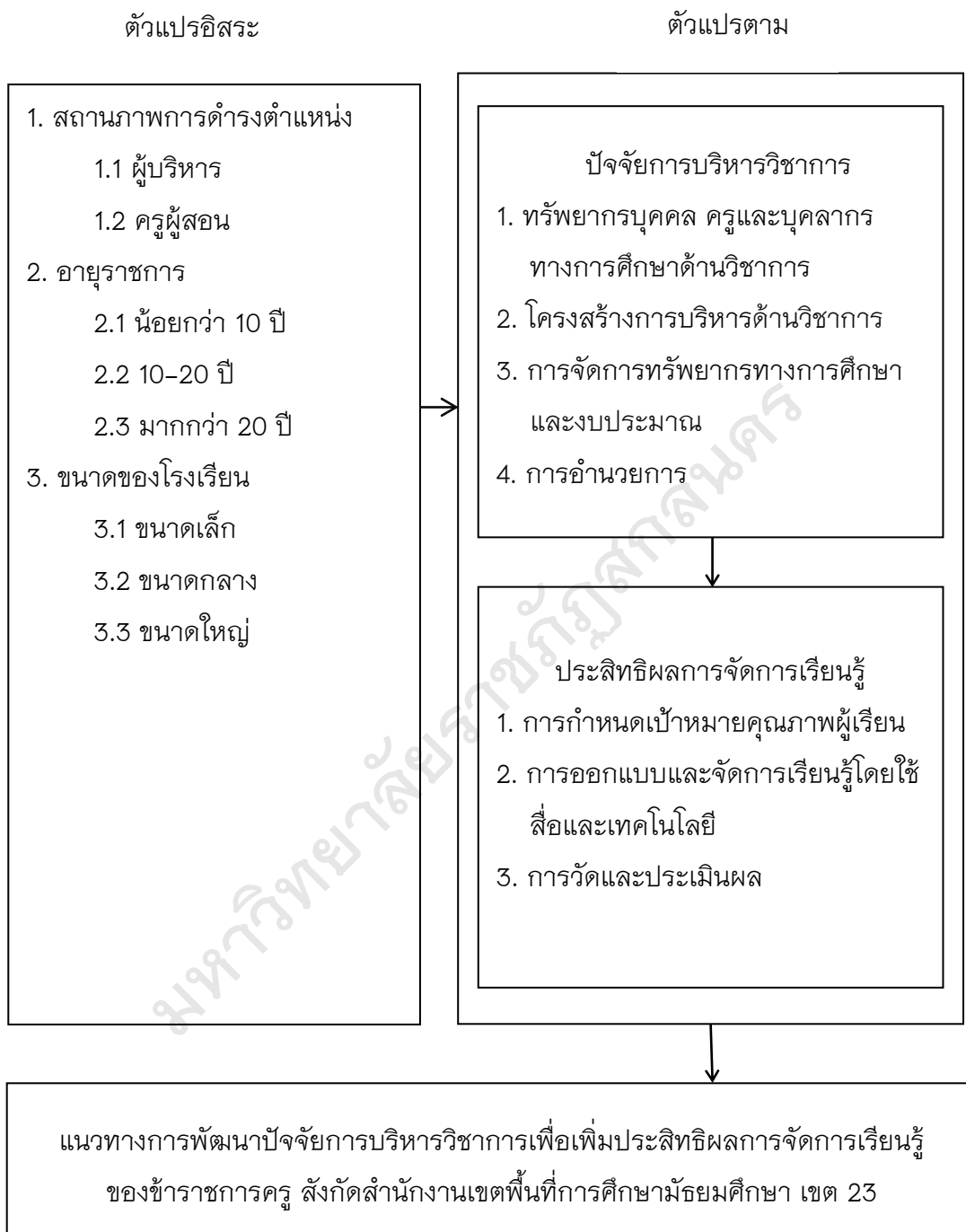
กนกอร สมปราชญ์ (2560, หน้า 4-5) มี 4 ปัจจัย ได้แก่

- 1.1 ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ
- 1.2 โครงสร้างการบริหารด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ
- 1.4 การอำนวยการ

2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษา สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (2551, หน้า 10) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 26) สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 1) สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560, หน้า 6) ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (2560, หน้า 19) ทิศนา แคมมณี (2560, หน้า 17) ประกอบด้วยการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่

- 2.1 การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน
- 2.2 การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 2.3 การวัดและประเมินผล

โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารวิชาการ หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงาน และส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาประกอบไปด้วย บุคลากรการจัดการ การเรียนรู้ งบประมาณการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการ การเรียนรู้

1.1 ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ หมายถึง บุคคลที่ดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อกระบวนการพัฒนาการรับรู้ การเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ การจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร การรู้จักบทบาทหน้าที่ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

1.2 โครงสร้างการบริหารด้านวิชาการ หมายถึง การจัดแบ่งงานภายใน องค์การโดยกำหนดให้มีสายการบังคับบัญชาเพื่อดูแลควบคุมการทำงานและใช้ในการ ติดต่อประสานงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ด้านวิชาการในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยการวางโครงสร้างบริหารงานวิชาการ ความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยทุกฝ่ายสามารถทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มงานให้มีความสอดคล้อง กันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จขององค์การ

1.3 การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ หมายถึง การวางแผน จัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุน อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษา ตลอดจนการกำกับติดตาม การตรวจสอบด้านการเงินและการบริหารสินทรัพย์ของ องค์การ

1.4 การอำนวยการ หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ และการดูแลควบคุมให้ มีการปฏิบัติงานในองค์การให้สามารถวินิจฉัยและสั่งการเกี่ยวกับ การวางแผนพัฒนา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการจัดการอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิผล

2. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด มีการเชื่อมโยง องค์ความรู้เข้าด้วยกัน ตามการจัดเรียงลำดับความยากของเนื้อหา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย มีความเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการเรียนรู้

โดยให้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปทางที่ดี

3. ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในทางที่ดี โดยมีขั้นตอนสำคัญ 3 อย่าง คือ การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล, การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี, การวัดและประเมินผล

3.1 การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การที่จะให้ผู้เรียนมีคุณภาพโดยใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) ที่ผู้สอนใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไม่เน้นแต่เพียงข้อเท็จจริง แต่มีการเน้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด มีการจัดเนื้อหาและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

3.2 การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่และบุคคล ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่มีการใช้สื่อดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปทางที่ดี

3.3 การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการวัดคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ความคิด ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมโดยการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งสอดคล้องกับที่มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

4. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง หมายถึง ลักษณะการดำรงตำแหน่งของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2561 ประกอบไปด้วย

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

4.2 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

5. อายุราชการ หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 นับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปีการศึกษา 2561 ดังนี้

5.1 น้อยกว่า 10 ปี หมายถึง ข้าราชการครูที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงเริ่มต้นปีการศึกษา 2561 น้อยกว่า 10 ปี

5.2 10 – 20 ปี หมายถึง ข้าราชการครูที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงเริ่มต้นปีการศึกษา 2561 10 – 20 ปี

5.3 มากกว่า 20 ปี หมายถึง ข้าราชการครูที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงเริ่มต้นปีการศึกษา 2561 มากกว่า 20 ปี

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การจำแนกโรงเรียนโดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์เกณฑ์ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียน 1 – 499 คน

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน

6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป

7. แนวทางการพัฒนาปัจจัยการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาปัจจัยการบริหารวิชาการโดยการนำผลที่ได้จากการวิจัยในด้านปัจจัยการบริหารที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ มาทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เพื่อหาแนวทางพัฒนาปัจจัยการบริหารที่เหมาะสม